

Güldalı, O. ve Çamur, G. (2024). Sosyal hizmet araştırması üzerine yeniden düşünmek: Eleştirel bir değerlendirme. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 5 (2), 129-142.
doi 10.61861/spshcd.1548098

DERLEME | REVIEW

Başvuru: 10/09/2024

Kabul: 31/12/2024

SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASI ÜZERİNE YENİDEN DÜŞÜNMEK: ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME

Rethinking Social Work Research: A Critical Evaluation

Olçay GÜLDALI¹

Gülsüm ÇAMUR²

¹ Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, olcy.guldali@gmail.com,
id 0000-0002-5697-4678

² Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, gulsum.camur@omu.edu.tr,
id 0000-0001-5116-2462

ÖZ

Günümüzde sosyal sorunların karmaşık, çok yönlü ve dinamik doğası sosyal hizmet teorisi ve uygulaması açısından yeni ve güncel bilgilerin üretilmesi ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda hem bilimsel bilgi elde etme aracı hem de uygulama yöntemi olan araştırma, sosyal hizmet disiplini açısından önemli bir yere sahiptir. Birey ve toplum sorunlarının çok yönlü ve dinamik doğasını anlamak ve analiz etmek; insanların yaşam koşullarını iyileştirmek; dezavantajlı, savunmasız ve ezilen birey, grup ve toplulukların sorun, ihtiyaç ve deneyimlerinin duyulmasını ve dikkate alınmasını sağlamak; etkili, adil, kapsayıcı ve insancıl politika ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik etmek; insan hakları ve sosyal adaleti desteklemek için sosyal hizmet araştırması vazgeçilmez bir araç ve yöntem olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışma baskı, tahakküm ve sömürünün olmadığı bir dünya tasavvuru ve idealinden dolayı sosyal hizmet disiplininin pozitivist araştırma yaklaşımından ziyade eleştirel ve özgürleştirici bir araştırma yaklaşımını temel alması gerektiğini savunmaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada bilim, araştırma ve sosyal hizmet arasındaki ilişki, sosyal hizmet araştırmasının tanımı ve kapsamı, sosyal hizmet araştırmasının amacı ve işlevleri, nasıl bir sosyal hizmet araştırması anlayışına gereksinim duyulduğu ele alınacak ve tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, sosyal hizmet, sosyal hizmet araştırması, eleştirel yaklaşım

ABSTRACT

Today, the complex, multifaceted and dynamic nature of social problems requires the production and development of new and up-to-date information in terms of social work theory and practice. In this context, research, which is both a means of obtaining scientific knowledge and a method of practice, has an important place in terms of social work discipline. Social work research stands out as an indispensable tool and method to understand and analyze the multifaceted and dynamic nature of individual and community problems; to improve

people’s living conditions; to ensure that the problems, needs and experiences of disadvantaged, vulnerable and oppressed individuals, groups and communities are heard and taken into account; to promote the development of effective, fair, inclusive and humane policies and services; and to support human rights and social justice. This study argues that social work discipline should be based on a critical and emancipatory research approach rather than a positivist research approach due to the vision and ideal of a world without oppression, domination and exploitation. In this context, in this study, the relationship between science, research and social work, the definition and scope of social work research, the purpose and functions of social work research, and what kind of social work research understanding is needed will be assessed and discussed.

Keywords: Science, social work, social work research, critical approach

GİRİŞ

Batı’da Sanayi Devrimi’nin yarattığı büyük çaplı toplumsal altüst oluşu doğuran sanayileşme, kentleşme ve modernleşme gibi birbiriyle ilişkili süreçlerin ardından ortaya çıkan sosyal sorunların şiddetlenmesine verilen tepkilerin bir ürünü (Hugman, 2024) olarak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra tarih sahnesine çıkan, kolonyalist ve kalkıncı politikaların etkisiyle zamanla dünyanın geri kalanına yayılan sosyal hizmet, bir meslek ve disiplin olarak doğuşu ve gelişimini bilimsel bilgiye borçludur (Karataş, 2001). Daha önceleri hayırsever, dini ve insani anlayış ve motivasyondan beslenen sosyal hizmet, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarından itibaren sosyal sorunların tanımlanması ve iyileştirilmesiyle ilgili gerçekleri ortaya çıkarmak ve aydınlatmak için yeni yollar vaat eden bir bilme biçimi olarak bilimi (Fraser, Taylor, Jackson and O’Jack, 1991) temel referans noktası alan ve bilimsel bilgi ve araştırmadan beslenen bir meslek ve disipline dönüşmüştür.

Meşru sınıflar ile tehlikeli sınıflar arasındaki alanı işgal eden, fiilen veya potansiyel olarak dışlananlar ile dâhil olanlar arasında konumlanan ve arabulucu bir rol üstlenen sosyal hizmet (Parton, 1996; O’Brien, 2011), bilimsel bir meslek ve disiplin olarak ortaya çıkışından bu yana bir bilme biçimi olarak bilimi temel referans noktası almış ve bilimsel bilgi ve araştırmadan beslenme arayışı içerisinde olmuştur. Bilimi temel alan bir meslek ve disiplin olarak gelişiminden bu yana sosyal hizmette “bilimsel bilgi temelini oluşturmaya ve geliştirmeye” (Ünlü, 1999: 118) oldukça önem verilmiş, ancak “sosyal hizmete bilimsel bir oryantasyon kazandırmak” kolay bir süreç olmamıştır (Acar ve Çamur Duyan, 2003: 2).

Sosyal hizmette tarihsel olarak bilimin ve bilimsel yöntemlerin meslek için bilginin geliştirilmesinde önemli olduğu kabul edilmiş olsa da, bilimin hiçbir zaman sosyal hizmet mesleğinin özüne entegre edilemediği; sosyal hizmet mesleğinin tarihsel ve ideolojik önyargısının teori yerine eylemi, bilimsel araştırma yerine uygulama içgörüsünü ve etkili sonuçlar yerine iyi niyetleri tercih ettiği; bunun da araştırmaya önem verilmemesine yol açtığı; bu köklü yönelimlerin geçmişte her ne kadar etkili ve uygun olsa da sosyal hizmette araştırma altyapısının gelişimini sınırlandırdığı ve mesleğin bilgi geliştirme faaliyetlerini önemsiz hale getirdiği; bu tarihsel bağlamda, sosyal hizmetin araştırmayı ihmal etmesinin süregelen bir durum olduğu (Lindsey & Kirk, 1992) yönünde eleştiriler bulunmaktadır. Bu eleştirilerin bugün de geçerliliğini bir ölçüde koruduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Buna rağmen Marthiensen (2011)’in de vurguladığı üzere son yıllarda sosyal hizmette bilimsel gelişmeye duyulan ihtiyaç, sosyal hizmetin araştırma ve sosyal bilimlerle olan ilişkisini güçlendirdiği belirtilmektedir.

Küreselleşme ve neoliberal politikaların yükselişiyle ivme kazanan yoksulluk, gelir adaletsizliği, ayrımcılık gibi çeşitli insan hakları ihlalleri ve eşitsizlik biçimlerinin giderek yaygınlaştığı bir dünyada (Güldalı ve Şatıroğlu Güldalı, 2022) birey, aile, grup ve toplulukların temel insani gereksinimlerini karşılamasına yardım etmek, toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklerle mücadele etmek, sosyal sorunları azaltmak, insan ve toplum refahını artırmak, insanların güçlenmesi ve özgürleşmesini desteklemek sosyal hizmet mesleği ve disiplininin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu amaçları hayata geçirmek için sosyal hizmet araştırması önemli bir yere ve konuma sahiptir. Bu kapsamda bilimsel bilgi üretme aracı ve yöntemi olan araştırma, birey ve toplum sorunlarını anlamak ve özellikle savunmasız ve dezavantajlı birey, aile, grup ve topluluklara yönelik yaşam koşullarını, sorun, ihtiyaç ve beklentilerini değerlendirerek insan hakları ve sosyal adaletten beslenen etkili sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirmek için önemli bir yer işgal etmektedir.

Sosyal hizmet mesleğinin ontolojik ve epistemolojik temellerini sorgulamak, baskıcı sosyal hizmet uygulamalarını dönüştürmek, mevcut uygulama metotlarını ve teorilerini gözden geçirmek ve iyileştirmek, yeni uygulama metotları ve teorileri geliştirmek, birey ve toplum sorunlarının çok yönlü ve dinamik doğasını anlamak ve analiz etmek, adil, hak temelli, etkili ve kapsayıcı sosyal politika ve hizmetlerin geliştirilmesini desteklemek için sosyal hizmet araştırması vazgeçilmez bir araç ve yöntem olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda baskı, tahakküm ve sömürünün olmadığı alternatif bir dünya özlemi ve tasavvuru nedeniyle sosyal hizmet disiplininin eşitsiz “güç ilişkileri ve yapısal analizi yok say(an)” (Hatiboğlu, 2012: 12) pozitivist araştırma yaklaşımından ziyade eleştirel ve özgürleştirici bir araştırma yaklaşımını temel alması gerektiğini savunan bu çalışmada bilim, araştırma ve sosyal hizmet arasındaki ilişki, sosyal hizmet araştırmasının tanımı ve kapsamı, sosyal hizmet araştırmasının amacı ve işlevleri, nasıl bir sosyal hizmet araştırması anlayışına gereksinim olduğu ele alınacak ve tartışılacaktır.

BİR BİLME BİÇİMİ OLARAK BİLİM, ARAŞTIRMA VE SOSYAL HİZMET

Bilim, gerçekleri veya doğruları sistematik olarak toplamaya ve kategorize etmeye çalışan (DeCarlo, 2018) bir bilme biçimidir. Bilim, birkaç münferit gözlemin ve sistematik olmayan/araştırmaya dayanmayan bilginin ötesine geçmediği belirtilen deneyim, sezgi, otorite ve gelenek (Krysiak & Finn, 2015) gibi çeşitli bilme biçimleri karşısında 18. yüzyıldan itibaren ayrıcalıklı bir yer işgal etmeye başlamıştır. Gerçeği keşfetmenin yegâne yolu olarak görülen bilim, zamanla diğer bilme biçimleri karşısında hegemonik bir üstünlük kazanmıştır. Oysa, Davis (2018)'in de vurguladığı gibi bilgi edinme yol ve yöntemlerinden yalnızca biri olan bilimin amacı, mutlak doğru ve gerçekler ortaya koymak değil, olgularla ilgili daha iyi düşünme yol ve yöntemleri konusunda ilham vermektir.

Öte yandan diğer bilme biçimleri karşısında ayrıcalıklı bir yere sahip olsa da bilimin son iki yüzyıldır hakikatin tek ve en kesin biçimi olduğu yönündeki iddiasının artık geçerli olmadığı, diğer bilme biçimlerini ideolojik, spekülasyon ve güvenilmez olmakla eleştiren bilimin de benzer eleştirilere maruz kaldığı (Wallerstein, 2013) görülmektedir. Eleştirel sosyal hizmet perspektifinden bakıldığında diğer bilme biçimlerini bütünüyle yok saymak veya görmezden gelmek; bilimi de mutlak, yanılmaz tek

geçerli bilme biçimi olarak kabul etmek doğru bir yaklaşım değildir. Sosyal hizmet disiplini açısından bilmenin, Davis (2018)'in de belirttiği gibi düşünmenin ve dünya ile etkileşim kurmanın farklı alternatif, yol ve olanaklarının bulunduğu ve bunun da umut verici bir şey olduğunu gözden kaçırmamak gerekmektedir.

Ötekileştirilen, dışlanan ve görmezden gelinen birey, grup ve toplulukların yaşam koşullarını iyileştirmeyi ve temel haklarını desteklemeyi (Rogers ve diğ., 2019), hem bireyin hem de toplumun refahını korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan sosyal hizmet disiplini (Thompson, 2013), ortaya çıkışı ve gelişiminden bu yana bilimsel bilgiyi referans alma ve bilimsel bilgi üretme çabası içinde olmuştur (Duyan, 2010). Bununla birlikte sosyal hizmet disiplininin bütünleştirici bilimsel bilgi temeline henüz tam olarak ulaşamadığı belirtilmektedir (Cnaan & Dichter, 2008). Sosyal hizmet mesleğinin bilimle ve bilimsel bilgiyle ilişkisi çoğu zaman ikircikli ve pragmatik olmuştur. Sosyal hizmet, pratikte ihtiyaç duyduğu oranda bilimsel bilgiyle “pragmatik bir ilişki” (Akbaş, 2014: 24) kurmuştur. Bu durum sosyal hizmetin ayırt edici bir sosyal bilim dalı olarak kendine özgü bilgi üretme ve bilime katkı sağlama çabasının yeterince gelişmemesine ve büyük oranda diğer sosyal bilim dallarından beslenen disiplinlerarası bir alan olarak kalmasına neden olmuştur.

Bilinenleri sorgulamayı ve bilinmeyenleri ise bilinir hale getirmeyi amaçlayan araştırmancının (Ramazan, 2021) her akademik disiplinin temel felsefesini, ilkelerini ve uygulamalarını desteklemek ve gözden geçirmek için bir çerçeve sağladığı vurgulanmaktadır (Gibs & Stirling, 2013). Akademik bir meslek ve disiplin olması, sosyal hizmetin bilimi temel referans noktası olarak almasını ve bilimin üzerinde yükseldiği temel bir araç ve yöntem olarak araştırmadan beslenmesini gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda araştırma, sosyal hizmet açısından vazgeçilmez bir konuma sahiptir. Krysik & Finn (2015)'in de vurguladığı üzere araştırma, sosyal hizmet uzmanlarına bildiklerini düşündükleri şeyleri nasıl bildiklerini sorgulamayı ve eleştirel açıdan değerlendirmeyi, bilimsel yöntemlere dayansa bile bilgi iddialarına şüpheyle yaklaşmayı öğreten bir süreç olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda araştırma, sosyal hizmet mesleğinin en önemli bileşenlerinden biri olup mesleğin amaç ve hedeflerine ulaşmada önemli bir role sahiptir (Selçuk, 2017).

Sosyal hizmette teori, uygulama ve araştırma ayrılmaz bir bütün olup birbirleri arasında döngüsel ve dinamik bir ilişki söz konusudur. Bu bağlamda sosyal hizmet araştırmasının, teori ve uygulama arasında “köprü görevi” (Buz ve Akçay, 2015: 15) gören bir işlevinin olduğu belirtilmektedir. Sosyal hizmet uygulamasına bilimsel dayanak ve çerçeve oluşturmak ve yön vermek için teoriye, teoriyi gözden geçirmek ve teorinin besleneceği bir dayanak oluşturmak için uygulamaya, teori ve uygulamayı bütünleştirmek ve geliştirmek için ise araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu bakımdan araştırma, sosyal hizmetin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASININ TANIMI VE KAPSAMI

Toplumsal dünyanın doğası, mesleğin başlangıç noktasıdır çünkü sosyal hizmet uygulamalarının çoğu toplumsal, politik ve ekonomik koşullara yanıt niteliğindedir. Sosyal hizmet uygulamaları ister politikayı etkilemeyi veya değerlendirmeyi, ister toplumla çalışmayı, ister bireylere veya gruplara yardım

etmeyi amaçlasın, toplumsal dünyadaki koşullara yanıt olarak ortaya çıkmaktadır (Engel & Schutt, 2017). Bu bağlamda birey, aile, grup ve toplulukların ihtiyaçları ve sorunlarını ve sosyal hizmet uygulamalarını biçimlendiren toplumsal, politik ve ekonomik koşulların çeşitli boyutlarını ortaya koymak ve daha adil ve eşitlikçi bir toplum idealini desteklemek için bilimsel ve sistematik araştırmaya ihtiyaç vardır.

Bir sosyal hizmet yöntemi olan sosyal hizmet araştırmasının (Acar ve Çamur Duyan, 2003), mesleki uygulamayla ilgili sorunlardan doğduğu, sosyal hizmetin bilgi temelini inşası ve gelişimine katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Ünlü ve Karataş, 1990). Sosyal hizmet araştırması, çeşitli araştırma metodları kullanılarak sosyal hizmet uygulamalarında karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek amacıyla ihtiyaç duyulan bilginin üretilmesini ifade etmektedir (Lal Das, 2010). Sosyal hizmet araştırmasının aynı zamanda sosyal hizmetle ilgili anlaşmazlık, belirsizlik veya bilgi eksikliği olan sorulara yanıt bulmayı ve sosyal sorunların azaltılmasına ve refahın geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlayan bir araştırma olarak tanımlandığı görülmektedir (Wilson, Ruch, Lymbery & Cooper, 2011). Sosyal hizmet araştırmasının, hem sosyal hizmet mesleğinin bilimsel temelini desteklemek için kullanılan bir yöntem hem de insanların toplumsal koşullarını iyileştirmek için kullanılan bir araç (Krysik ve Finn, 2015) olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal hizmet araştırmasının sosyal hizmetin özgürleştirici hedeflerine ulaşmasına yardımcı olabilecek yöntemlerden biri olduğu (D’Cruz & Jones, 2004), ayrıca “sosyal sorunların anlaşılması ve çözümlenmesine yönelik bilgi, hizmet modelleri ve politika üretme amacı güden” (Zengin ve Çalış, 2017: 1261) bir araştırma olarak tanımlandığı dikkat çekmektedir.

“Sosyal hizmet araştırmasının genel olarak sosyal hizmet uygulamalarının, teorilerinin, bilgilerinin, etkileşimlerinin, müdahalelerinin ve sistemlerinin ve bunların hizmet kullanıcıları üzerindeki etkilerinin sürekli olarak araştırılması, tanımlanması, analiz edilmesi, eleştirilmesi, değerlendirilmesi ve açıklanması” olarak (Gibbs, 2005: 136; akt. Gibbs & Stirling, 2013) tanımlandığı da görülmektedir. Sosyal hizmet araştırmasının özellikle baskı altındaki, dezavantajlı ve yoksul bireylerin durumuna odaklanan, bireylerin toplumsal, ekonomik ve politik bağlam içerisinde eylemde bulunan bir özne olarak kuramsallaştırılmasını gerektiren, araştırma sürecini yapısal değişim olasılığını destekleyen bir müdahale olarak gören bir araştırma olduğu da belirtilmektedir (McDermott, 1996).

Araştırmaya dayalı bilgidен yararlanma ve araştırma yapma sorumluluğu sosyal hizmet uzmanlarının etik sorumlulukları arasında yer almaktadır (Krysik ve Finn, 2015). Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları, bireysel ve toplumsal değişimi teşvik etmek için araştırmayı temel almaktadırlar (DeCarlo, 2018). Sosyal hizmet uzmanlarının hizmet sundukları birey, aile, grup ve toplulukları dezavantajlı hale getiren nedenleri ve onların yaşam koşulları ve deneyimlerini, hizmet alanlarla kurdukları ilişkileri, içinde yer aldıkları ve uygulama yaptıkları toplumsal, kültürel, ekonomik ve politik bağlamları eleştirel açıdan gözden geçirmeleri ve değerlendirmeleri, baskıcı yapılara meydan okumaları, yaptıkları uygulamaları sorgulayarak güçlendirme ve özgürleşmeye hizmet edecek şekilde dönüştürmeleri açısından sosyal hizmet araştırması önemli bir yere sahiptir.

Sosyal hizmet uzmanlarının temelde araştırma tüketicisi ve araştırma üreticisi rollerinin bulunduğu belirtilmektedir (Ünlü, 1999). Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarından hem araştırma bulguları ve sonuçlarından yararlanmaları hem de araştırma yapmaları beklenmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının, elde ettikleri araştırma bulguları ve sonuçlarını kamuoyu ve politika yapıcıların gündemine taşıyarak savunmasız ve dezavantajlı birey, grup ve toplulukların lehine adil, hak temelli, etkili ve kapsayıcı politika ve hizmetlerin geliştirilmesi konusunda savunuculuk rollerinin olduğu da belirtilmelidir. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının hem araştırma metod ve teknikleri konusunda yeterli donanıma haiz olması hem de araştırma tasarlama ve yürütme konusunda “olumlu tutum ve motivasyona” (Ünlü, 1999: 123) ve eleştirel bir yaklaşıma sahip olması önemli bir gerekliliktir.

SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASININ AMACI VE İŞLEVLERİ

Toplumsal yapının ve yaşam koşullarının değişmesi ve dönüşmesi sosyal sorunların sürekli olarak değişmesi ve biçim değiştirmesine neden olmaktadır (Beydili Gürbüz, Adıgüzel ve Akçay, 2017). Bu bağlamda sosyal sorunların karmaşık, çok boyutlu ve dinamik doğası sosyal hizmet teorisi ve uygulaması açısından yeni ve güncel bilgilerin üretilmesi ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu gereksinimin karşılanması için sosyal hizmet araştırması önemli bir gereklilik olarak gündeme gelmektedir. Bir disiplin ve meslek olarak sosyal hizmetin misyon ve amaçlarını destekleyecek bilgiyi geliştirmek (IAS-SW, 2014), toplumsal eşitsizlik ve adaletsizlikleri sorgulamak ve görünür kılmak, eşitsiz güç ilişkilerine meydan okumak, baskıcı sosyal hizmet uygulamalarını sorgulamak ve dönüştürmek insan hakları ve sosyal adaleti desteklemek ve Dominelli (2015)'nin de vurguladığı üzere birey ve toplum refahını artıracak bireysel ve toplumsal değişimleri yaratmak ve teşvik etmek, sosyal hizmet araştırmasının amaçları arasında yer almaktadır.

Mevcut bilgiyi eleştirel açıdan gözden geçirmek, bilginin gelişimine katkıda bulunmak, bilimi desteklemek (Krysiç ve Finn, 2015), uygulamaya yönelik bilimsel çerçeve oluşturmak (Reid, 1987; akt. Ünlü, 1999), sosyal hizmetin bilgi temelini geliştirmek ve güçlendirmek, teori ve uygulamayı bütünleştirmek, uygulamaya dönük bilgi üretmek, birey, grup ve toplulukları etkileyen sosyal, ekonomik, politik ve çevresel faktörleri daha iyi tanımak ve anlamak, müracaatçıların yaşam koşullarını, deneyimlerini, bakış açılarını, gereksinimlerini ve beklentilerini daha iyi anlamak ve değerlendirmek, müracaatçıların sosyal refah hizmetlerinden daha etkili bir şekilde yararlanmasını sağlamak, sosyal hizmet uygulamasının etkililiğini değerlendirmek, yeni sosyal hizmet modelleri geliştirmek sosyal hizmet araştırmasının önemli işlevleri arasında bulunmaktadır.

Özellikle bireysel, kişilerarası ve daha kapsamlı toplumsal ve yapısal sorunların ve bu sorunların yarattığı sonuçların anlaşılmasına yardımcı olmak, insanların yaşamlarının değişen bağlamlarını, ihtiyaçlarını ve kaynaklarını değerlendirmek, özellikle dışlanmış ve savunmasız birey, grup ve topluluklara yönelik politika, program ve hizmetlerin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini teşvik etmek, sosyal refahı artırmak ve insan haklarını, sosyal, ekonomik ve ekolojik adaleti geliştirmek sosyal hizmet araştırmasının işlevleri arasında yer almaktadır (IAS-SW, 2014). Göz ardı edilen ve duyulmayan dezavantajlı, savunmasız ve ezilen birey, grup ve toplulukların seslerinin ve deneyimleri-

nin duyulmasını ve dikkate alınmasını sağlamak (O'Connor et al., 2005; akt. D'Cruz & Jones, 2004; McDermott, 1996), sorun, ihtiyaç, talep ve beklentilerini anlamak, bunları kamuoyunun ve politika yapımcıların gündemine taşımak, adil, kapsayıcı ve insancıl politika ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik etmek sosyal hizmet araştırmasının önemli işlevleri arasında bulunmaktadır.

Dezavantajlı, savunmasız ve ezilen birey, grup ve toplulukların “yaşamlarının kişisel ve yapısal bileşenleri arasında bağ kurmalarını”, “baskının nasıl işlediği(ne) ve günlük etkileşimler içinde ve günlük etkileşimler aracılığıyla nasıl yeniden üretildiği(ne)” dair farkındalık kazanmalarını (Dominelli, 2021: 28-113), içinde buldukları koşulları çıkışı olmayan bir şey olarak değil “dönüştürebilecekleri kısıtlayıcı bir durum olarak” (Freire, 2008: 27) görmelerini sağlamak ve direnme, meydan okuma ve öz-gürleşme mücadelelerini desteklemek sosyal hizmet araştırmasının dikkate değer işlevleri arasında yer almaktadır.

NASIL BİR SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASI?

Giderek karmaşıklaşan ve küreselleşen dünyada sosyal hizmet uzmanlarının karşılaştığı sorunların birçoğu, kontrolsüz neoliberal piyasa mekanizmalarının yarattığı ya da derinleştirdiği yapısal eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Gelgelelim küresel düzene hâkim olan neoliberal siyasi gündemler, yönetsellik (managerialism) ve profesyonelleşmeden uzaklaşma ile karakterize edilen bireyci sosyal hizmet müdahale modellerini teşvik etmektedir. Neoliberalizme eleştiri getiren eleştirel ve radikal sosyal hizmet geleneklerini savunanlar, dar, teknikçi müdahalelerin insanların acılarının temel toplumsal nedenlerini gizlemek için kullanıldığını ve bir meslek olarak sosyal hizmetin temelinde yer insan hakları ve sosyal adalet değerleriyle çeliştiğini vurgulamaktadırlar (Martínez Herrero & Charnley, 2020). Bu bağlamda sosyal hizmet, bireylerin karşılaştığı sorunların daha geniş sosyal, ekonomik ve politik faktörler tarafından nasıl yapılandırıldığını görmezden gelmek veya hafife almak yönünde giderek artan bir baskıyla karşı karşıyadır (Hatton, 2008). Sosyal hizmetin artık yapısal perspektiften psikolojik ve terapötik bir perspektife doğru bir kayma yaşadığı, yapısal meseleleri ele almak ve analiz etmekten uzaklaştığı, yapısal eşitsizlik ve adaletsizliklere yeterince ilgi göstermediği, sosyal sorunlara bireysel açıklamalar getiren yaklaşımın sosyal hizmet disiplininde egemen bir anlayış olarak yeniden ortaya çıktığı belirtilmektedir (Herz & Johansson, 2011).

Sosyal hizmet araştırmaları, farklı epistemolojik temellere sahip çeşitli metodolojik yaklaşımlarla farklı şekillerde yürütülmektedir. Araştırmalardaki epistemolojik varsayımlar pozitivist nicel çalışmalardan yorumlayıcı nitel çalışmalara, katılımcı ve eylem odaklı yöntemlerin kullanıldığı çalışmalara kadar çeşitlilik göstermektedir (Rogers, 2012). Bu çeşitliliğe rağmen pozitivist yaklaşımdan beslenen, “performans kültürü”nü geliştirmeyi amaçlayan yönetsel (managerial) politikaların bir ürünü olan, sosyal sorunları ortadan kaldırmaktan ziyade yönetilmesi gereken durumlar olarak gören, sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamları dikkate almayan ve yerleşik uygulamaların etkililiğiyle ilgili araştırmaları teşvik eden kanıta dayalı yaklaşımın (Webb, 2001; Humphries, 2008; Reisch & Garvin, 2016) gündemde olduğu bir dönemde sosyal hizmet araştırmasının neye hizmet ettiği ve hizmet etmesi gerektiği önemli bir tartışma konusudur.

Zengin ve yoksullar arasındaki büyüyen uçurumda kendini gösteren sosyal yaşamın karmaşık gerçekleri ve sosyal adalet için verilen mücadeleler, eleştirel düşünme ve eylemi gerektirmektedir (Finn, 1994). Bir yandan insanların sömürücü kapitalist sisteme geri entegre edilmesine hizmet ederken bir yandan da kapitalist toplumun doğasında var olan eşitsizlik ve adaletsizliklerden en çok etkilenen insanları güçlendirmeye çalışan sosyal hizmetin (Thorpe, 2018) tarihsel açıdan hem meşrulaştırıcı hem de eleştirel bir işlevi bulunmaktadır (Pozzuto, 2000). Refah devletinin tasfiyesini ve verimlilik adına refah hizmetlerinin özelleştirilmesini beraberinde getiren, sosyal sorunlara piyasa temelli çözümler öneren ve bireysel sorumluluğu teşvik eden neoliberal dönüşüm ve saldırılara (Reisch & Garvin, 2016) rağmen sosyal hizmet mesleğinin mevcut sosyal düzene meşruiyet kazandıran bir sosyal kontrol formu ve aracı olmanın ötesinde eleştirel ve özgürleştirici işlevi ve idealini ön plana çıkarması (Pozzuto, 2000; Akbaş, 2007; Güldalı, 2014) ve sosyal adalet için daha güçlü bir ses olması (Hyslop, 2018) gerekmektedir. Sosyal hizmet araştırmasının ise gerçekliği toplumsal, ekonomik, politik vb. kompartımanlara ayıran (Montaño, 2012), gerçekliği çarpıtan ve bağlamı göz ardı eden pozitivist araştırma yaklaşımından ziyade “birey edimlerini etkileyen ve/veya belirleyen üst toplumsal-ekonomik-siyasal yapıları anlamaya” (Akbaş, 2007: 19) yönelen, insanların nasıl baskı altına alındığı ve baskıdan nasıl özgürleştirileceğini (Fay, 1987; akt. Peile & McCouat, 1997) ele alan eleştirel ve özgürleştirici bir araştırma yaklaşımını temel alması önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte araştırmanın bir yandan baskıcı yapı ve ilişkileri güçlendirmeye bir yandan da bunlara meydan okumaya hizmet edebileceğini (Field, 1991; akt. Martin, 2016) göz önünde bulundurduğumuzda sosyal hizmet araştırması bir yandan baskıcı yapı, ilişki ve pratikleri güçlendirmenin bir yandan da bunlara meydan okunmanın bir araç ve yöntemi olabilir. Bu bağlamda sosyal hizmet araştırmasının, sosyal hizmetin sosyal kontrol işlevine meydan okuması, eşitsizliğe neden olan toplumsal, ekonomik ve politik düzeni eleştirel açıdan değerlendirmesi, insanların kişisel deneyimleri ile bu deneyimleri şekillendiren baskıcı yapılar arasındaki bağlantıları ve eşitsiz güç ilişkilerini açıkça ortaya koyması, insanların içinde buldukları eşitsiz konumlarını hak ettikleri duygusunun üstesinden gelmelerine, yani içselleştirilmiş baskıyla mücadele edebilmelerine yardımcı olması, insanların özgürleşmesini ve adaletsiz mevcut düzene uyumundan ziyade ilerici sosyal değişimi (özgürleştirici sosyal dönüşümü) hedeflemesi (Fook, 1993; akt. Morley & Ablett, 2017; Healy, 2000; Hatton, 2008) önemli bir gerekliliktir. Öte yandan sosyal hizmet araştırmasının baskı altındaki ve dezavantajlı bireyleri müdahalenin hedefi olmaktan ziyade (Finn, 1994) eylemde bulunan aktörler ve “potansiyel partnerler olarak” (Gibbs, 2001: 30) görmesi, onların dünyayı anlama ve algılama biçimlerini, öznel deneyimlerini, hayatta kalma ve direnme becerileri ve biçimlerini, başetme stratejilerini, acı ve umutlarını dikkate alması ve göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Araştırma, insanları ve fikirleri baskı altında tutmak için kullanılabileceği gibi insanlara saygı duymak, onları güçlendirmek ve özgürleştirmek için de kullanılabilir (Potts & Strega, 2005). Bilgiyi yalnızca ampirik gerçekliğin bir yansıması olarak gören, meşru bilginin zamandan ve mekandan bağımsız ve genellenebilir olduğunu varsayan (Fook, 2023) ve bilginin toplumsal olarak nasıl inşa ve kontrol edildiği, nasıl kullanıldığı ve kimin çıkarlarına hizmet ettiğine dair önemli soruları gizleyen (Brown & Strega, 2005) pozitivist yaklaşıma göre araştırmanın amacı toplumsal olay, olgu ve durumları açık-

lamak, öngörmek ve denetim altına almaktır. Eleştirel ve özgürleştirici yaklaşıma göre ise araştırma baskı ve ayrımcılığı üreten ve pekiştiren yapısal faktörlere meydan okumanın, insanları güçlendirme ve özgürleştirmenin bir yolu ve aracını ifade etmektedir.

Bu kapsamda sosyal hizmet, uyumlaştırıcı değil özgürleştirici bir misyona hizmet etmeyi amaçlıyorsa bilgi üretimini insanların mevcut düzene uyum sağlaması ve denetim altına alınmasının bir koşulu olarak gören, “sosyal sorunları -ekonomik, politik, sosyolojik, kültürel- bağlamından kopararak tümüyle Avrupa-merkezli bir çerçevede ele al(an)” (Akbaş, 2014: 11) ve “bireysel davranışları daha geniş toplumsal ve politik bağlamdan soyutlayarak ‘neyin işe yaradığına’ odaklanan” (Humphries, 2016) pozitivist araştırma yaklaşımını değil, bilgiyi insanların özgürleşmesi ve güçlenmesi adına üreten ve kullanan eleştirel ve özgürleştirici araştırma yaklaşımını temel almalıdır. Aksi durumda Humphries (2016)’in de vurguladığı üzere sözde bilimsel pozitivist araştırma yaklaşımında ısrar edilmesi ve sosyal hizmet araştırmasını kavramsallaştırmanın tek meşru yolu olarak dar, bireyci, uygulama odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi, onlarca yıldır süregelen epistemolojik ve metodolojik tartışmaları görmezden gelmeye ve aynı zamanda sosyal hizmet uygulamasının kısır, mekanik ve çarpık bir şekilde inşa edilmesine ve araştırmanın etik ve adil bir topluma katkısının göz ardı edilmesine neden olacaktır.

Bütün araştırmaların, öyle ya da böyle politik ve ideolojik bir yönelimi vardır (Karger, 1983). Her zaman birilerinin bakış açısından yapıldığı, raporlandığı, yorumlandığından dolayı bütün araştırmalar esasen taraflıdır. Bu bağlamda en önemli soru kimin tarafında olduğumuz sorusudur (Becker, 1967; akt. Humphries, 2016). Araştırma hem etik hem de politik bir faaliyet olduğundan taraf tutmak kaçınılmazdır (Humphries, 2016). Bu bağlamda etik ve politik bir uygulama olması nedeniyle sosyal hizmet araştırmasının çeşitli baskı, sömürü ve tahakküm biçimleri ve ilişkilerini üreten ve besleyen, “ne zaman konuşulacağı, ne söylemenin uygun olduğu ve kimin konuşacağı üzerinde normlar” oluşturan (Rossiter, 2024: 10) toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf vb. yapısal ve söylemsel baskı biçimlerini kesişimsel bir şekilde ele alması (Ife, 2017; Güldalı ve Şatıroğlu Güldalı, 2022) ve baskı altındaki ve dezavantajlı birey, grup ve topluluklardan yana taraf olması önemli bir gerekliliktir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eşitsiz güç ilişkilerini, toplumsal eşitsizlik ve adaletsizlikleri üreten ve sürdüren yapı, mekanizma ve pratiklerin ortaya konularak birey ve toplum sorunlarına çözüm üretmek, insan ve toplum refahını artırmak, baskı altındaki ve dezavantajlı birey, grup ve toplulukların güçlenmesi ve özgürleşmesini desteklemek için sosyal hizmet araştırması önemli araç ve yöntemdir.

Sosyal hizmet araştırması, toplumsal yaşamın ve pratiklerin bireysel, kolektif ve kurumsal (siyasi ve ekonomik) yönleriyle eş zamanlı olarak ilgilenmeli; toplumsal (ve bireysel) gerçekliğin inşa edildiği çoklu düzeyleri aydınlığa kavuşturmak ve anlamak için çoklu yöntemlerden yararlanmalı; araştırmacıyı, kendi değer ve inançlarını eleştirel ve özdüşünümsel bir şekilde araştırmaya taşıyan bir aktör olarak görmeli; baskı altındaki, dezavantajlı ve yoksul bireylere odaklanmalı; araştırmaya katılanları araştırma sürecine dâhil eden ve işbirliğinde bulunmalarını sağlayan yöntemler kullanılmalı ve geliştirilmeli ve araştırma sürecinden bir uygulama biçimi olarak yararlanmalıdır (McDermott, 1996).

Sosyal hizmet araştırması, yalnızca sosyal hizmet uygulamasını desteklemek için değil aynı zamanda sosyal hizmet uygulamasını dönüştürmek için de önemli bir yere ve konuma sahiptir (McLaughlin, 2015). Sosyal hizmet araştırmasının hem sosyal hizmetin bilgi temelini geliştirmeye ve güçlendirmeye hizmet etmesi hem de baskı ve eşitsiz güç ilişkilerini yeniden üreten, insanların mevcut düzene uyum sağlamasını hedefleyen sosyal hizmet uygulamalarının dönüştürülmesine hizmet etmesi önemlidir.

Sosyal hizmet araştırmasının bir yandan dezavantajlı birey, grup ve toplulukların “kendileri adına konuşma”, “ne yapmak istediklerine karar verme” ve kendi adlarına harekete geçme hakkını” (Dominelli, 2021: 44) göz önünde bulundurması, diğer yandan ise baskıdan kurtulmayı destekleyen bilgi üretimini teşvik etmesi, araştırmayı özgürleştirici bir taahhüdün parçası olarak görmesi, eşitsiz güç ilişkilerinin analizine ve sistemik baskıların tanınmasına dayanan bir güçlendirme (Brown & Strega, 2005) ve özgürleşme pratiğine hizmet etmesi ve doğası gereği politik bir duruşa sahip olması önemli bir gerekliliktir. Sosyal hizmet mesleğinin toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklerin, baskı, tahakküm ve sömürünün olmadığı bir dünya tasavvuru ve ideali bunu gerektirmektedir.

Paradigma, çeşitli ontolojik, epistemolojik ve metodolojik varsayımlardan oluşan, “bilimin ne olması gerektiğini” ve bilimsel bilgiye nasıl ulaşılabileceğinin yöntemini ortaya koyan bir referans çerçevesidir. Bu bağlamda “gerçekliğin nasıl bir şey olduğunu (ontoloji)” bilmemiz için “ne tür bilgiye (epistemoloji)” gereksinim duyduğumuzu ve bu bilgiye “nasıl ulaşacağımızı (metodoloji)” bilmemiz gerekmektedir (Dikeçligil, 2017: 11). Dolayısıyla sosyal hizmet disiplininin sosyal bilimlerdeki ontolojik, epistemolojik ve metodolojik tartışmaları yakından takip etmesi; “pozitivist labirentte veya post-modern karmaşada kaybolma tehlikesi”nden (Dikeçligil, 2017: 9) kurtulmak için sosyal bilimlerdeki paradigma tartışması ve dönüşümünden haberdar olması ve pozitivism ve post-modernizm arasında salınıp duran ontolojik, epistemolojik ve metodolojik yönelimini eleştirel açıdan gözden geçirmesi, teori, uygulama ve araştırmayı bütünleştiren bir perspektif inşa etmesi ve geliştirmesi önemli bir gereklilik olarak görülmelidir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Bu çalışma, derleme bir makale olup etik kurul izni gerektirmemektedir.

ARAŞTIRMACININ KATKI ORANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. ve Çamur Duyan, G. (2003). Dünyada sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkışı ve gelişimi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(1), 1-19.
- Akbaş, E. (2014). Sosyal çalışmada çağdaş eleştirel perspektifler. SABEV Yayınları.
- Akbaş, E. (2007). Bir disiplin aracı olarak sosyal hizmetler. *Sosyal Politikalar Dergisi*, 2, 19-23.
- Beddoe, L. (2011). Investing in the future: Social workers talk about research. *The British Journal of Social Work*, 41(3), 557-575.
- Beydili Gürbüz, E., Adıgüzel, İ. B. ve Akçay, S. (2017). Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin sosyal hizmet araştırması sürecindeki deneyimleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1917-1927.
- Brown, L. & Strega, S. (2005). Introduction: Transgressive possibilities. In Leslie Brown & Susan Strega (Eds.), *Research as resistance: Critical, indigenous, and anti-oppressive approaches* (pp.1-18). Canadian Scholars' Press.
- Buz, S., ve Akçay, S. (2015). Sosyal hizmet araştırmasında etik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(1), 149-161.
- Cnaan, R. A. & Dichter, M. E. (2008). Thoughts on the use of knowledge in social work practice. *Research on Social Work Practice*, 18(4), 278-284.
- Davis, W. (2018). Yol bilenler: Kadim bilgeliğin modern dünyadaki önemi. Kolektif Kitap.
- D'Cruz, H. & Jones, M. (2004). *Social work research: Ethical and political contexts*. Sage.
- DeCarlo, M. (2018). Scientific inquiry in social work. <https://openlibrary.ecampusontario.ca/item-details/?id=89f27f1f-d661-4d58-ba57-deb8320aec72#/>
- Dikeçligil, F. B. (2017). Ontolojiyi hatırlamak: Sosyolojide yöntem sorunu. Çizgi Kitabevi.
- Dominelli, L. (2021). Baskı karşıtı sosyal çalışma: Teori ve pratik (Çev. Ed.: Özlem Cankurtaran). Nika Yayınevi.
- Dominelli, L. (2005). Social work research: contested knowledge for practice, In Robert Adams, Lena Dominelli & Malcolm Payne (Eds.), *Social work futures: Crossing boundaries, transforming practice* (pp. 223-236), Palgrave Macmillan.
- Duyan, V. (2010). Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları ve müdahale yöntemleri. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını.
- Engel, R. J. & Schutt, R. K. (2017). *The practice of research in social work*. Sage Publication.
- Finn, J. L. (1994). The promise of participatory research. *Journal of Progressive Human Services*, 5(2), 25-42.
- Fook, J. (2023). *Social work: A critical approach to practice*. Sage Publication.
- Fraser, M., Taylor, M. J., Jackson, R. and O'Jack, J. (1991). Social work and science, many ways of knowing? *Social Work Research and Abstracts*, 27(4), 5-15.
- Freire, P. (2008). *Ezilenlerin pedagojisi*. Ayrıntı Yayınları.

- Gibbs, A. & Stirling, B. (2013). It's about people and their environment: Student social workers' definitions of social work research. *Social Work Education: The International Journal*, 32 (3), 317-330.
- Gibbs, A. (2001). Social work and empowerment-based research: Possibilities, process and questions. *Australian Social Work*, 54(1), 29-39.
- Güldalı, O. (2014). Sosyal hizmetin diyalektiği: Sosyal hizmete dair eleştirel çıkarımlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(2), 163-175.
- Güldalı, O. ve Şatıoğlu Güldalı, P. (2022). Sosyal sınıf temelli insan hakları ve hak ihlalleri sosyal hizmet disiplinine dair çıkarımlar. İçinde Abdullah Işık (Ed.), Türkiye'de insan hakları ve sosyal hizmet: Yaklaşım ve uygulama (s.371-394). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hatiboğlu, B. (2012). Sosyal bilimlerin potansiyeli ve sosyal hizmet umudu. İçinde İbrahim Cılgı & Burcu Hatiboğlu (Der.), Sosyal bilim ve sosyal hizmet üzerine düşünceler (s.1-30). SA-BEV Yayınları.
- Hatton, K. (2008). New directions in social work practice. Learning Matters Ltd.
- Healy, K. (2000). Social work practices: Contemporary perspectives on change. Sage Publication.
- Herz, M. & Johansson, T. (2011). Critical social work: Considerations and suggestions. *Critical Social Work*, 12(1), 28-45.
- Hugman, R. (2024). Ama bu sosyal çalışma mı? Yanlış kimlikler üzerine bazı düşünceler (Çev.: Ömer Takak). *Heybe: Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika Dergisi*, 7, 145-157.
- Humphries, B. (2016). Taking sides: Social work research as a moral and political activity. In Robin Lovelock, Karen Lyons and Jackie Powell (Eds.), *Reflecting on social work: Discipline and profession*. Routledge.
- Humphries, B. (2008). Social work research for social justice. Palgrave Macmillan.
- Hyslop, I. (2018). Neoliberalism and social work identity. *European Journal of Social Work*, 21(1), 20-31.
- Ife, J. (2017). İnsan hakları ve sosyal hizmet. Nika Yayınevi.
- International Association of Schools of Social Work (IASSW). (2014). The IASSW statement on social work research. <https://www.iassw-aiets.org/the-iassw-statement-on-social-work-research/>
- Karataş, K. (2001). Toplum merkezlerinde sosyal hizmet araştırması. İçinde K. Karataş (Ed.), *Toplum merkezlerinin desteklenmesi* (s.29-39). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Yayını.
- Karger, H. J. (1983). Science, research, and social work: Who controls the profession? *Social Work*, 28(3), 200-205.
- Krysik, J. L. ve Finn, J. (2015). Etkili uygulama için sosyal hizmet araştırması. Nika Yayınevi.
- Lal Das, D. K. (2010). Introduction to social work research. In Gracious Thomas (Ed.), *Social work research* (pp.1-20), Indira Gandhi National Open University Press.
- Lindsey, D. & Kirk, S. A. (1992). The continuing crisis in social work research: Conundrum or solvable problem? An essay review. *Journal of Social Work Education*, 28 (3), 370-382.

- Martin, M. (2016). Developing a feminist participative research framework: Evaluating the process. In B. Humphries & C. Truman (Eds.), *Re-thinking social research: Anti-discriminatory approaches in research methodology*. Routledge.
- Martínez Herrero, M. I. & Charnley, H. (2020). Resisting neoliberalism in social work education: learning, teaching, and performing human rights and social justice in England and Spain. *Social Work Education*, 40(1), 44-57.
- McDermott, F. (1996). Social work research: Debating the boundaries. *Australian Social Work*, 49(1), 5-10.
- McLaughlin, H. (2015). Sosyal hizmeti araştırmak. İçinde Robert Adams, Lena Dominelli & Malcolm Payne (Ed.), *Sosyal hizmet: Temel alanlar ve eleştirel tartışmalar* (s.185-198). Nika Yayınevi.
- Montaño, C. (2012). Social work theory-practice relationship: Challenges to overcoming positivist and postmodern fragmentation. *International Social Work*, 55(3), 306-319.
- Morley, C. & Ablett, P. (2017). Rising wealth and income inequality in Australia and New Zealand: A radical social work critique and response. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 29(2), 6-18.
- O'Brien, M. (2011). Equality and fairness: Linking social justice and social work practice. *Journal of Social Work*, 11(2), 143-158.
- Parton, N. (1996). Social theory, social change and social work: An introduction. In N. Parton (Ed.), *Social theory, social change and social work* (pp.4-18). Routledge.
- Peile, C. & McCouat, M. (1997). The rise of relativism: The future of theory and knowledge development in social work. *The British Journal of Social Work*, 27(3), 343-360.
- Potts, K. & Strega, S. (2005). Becoming an anti-oppressive researcher. In Leslie Brown & Susan Strega (Eds.), *Research as resistance: Critical, indigenous, and anti-oppressive approaches* (pp.255-286). Canadian Scholars' Press.
- Pozzuto, R. (2000). Notes on a possible critical social work. *Critical Social Work*, 1(1).
- Ramazan, Y. (2021). Araştırmanın alfabesi. Babil Kitap.
- Reisch, M. & Garvin, C. D. (2016). *Social work and social justice: Concepts, challenges, and strategies*. Oxford University Press.
- Rogers, J. (2012). Anti-oppressive social work research: Reflections on power in the creation of knowledge. *Social Work Education: The International Journal*, 31(7), 866-879.
- Rogers, M., Whitaker, D., Edmondson, D. & Peach, D. (2019). Sosyal hizmet uygulaması için beceri geliştirmek. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Rossiter, A. B. (2024). Eleştirel sosyal hizmet üzerine bir değerlendirme (ev.: Olcay Güldalı). *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1-12.
- Selçuk, O. (2017). Sosyal hizmet araştırma etiği: Bir sosyal hizmet doktora öğrencisinden yansımalar. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 21-34.
- Thompson, N. (2013). *Kuram ve uygulamada sosyal hizmeti anlamak*. Dipnot Yayınevi.
- Thorpe, C. (2018). *Social theory for social work: Ideas and applications*. Routledge.

- Ünlü, E. ve Karataş, K. (1990). Sosyal hizmet araştırması ve SHÇEK'in son araştırma etkinlikleri. *Sosyal Hizmet*, 1(2), 4-15.
- Ünlü, E. (1999). Araştırmacı sosyal hizmet uzmanı. İçinde Nesrin Güran Koşar & Veli Duyan (Ed.), Prof. Dr. Sema Kut'a armağan: Yaşam boyu sosyal hizmet (s.118-128). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Wallerstein, I. (2013). Bilginin belirsizlikleri. Sümer Yayıncılık.
- Webb, S. A. (2001). Some considerations on the validity of evidence-based practice in social work. *The British Journal of Social Work*, 31(1), 57-79.
- Wilson, K., Ruch, G., Lymbery, M. & Cooper, A. (2011). *Sosyal hizmet: An introduction to contemporary practice*. Pearson.
- Zengin, O. ve Çalış, N. (2017). Türkiye'de sosyal hizmet araştırması: Son 10 yılda Sosyal Hizmet Anabilim Dallarında yazılan tezler üzerine bir inceleme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1260-1273.